

MICHAŁ KŁAKUS

Realizacja „mikroprojektów” w krajach rozwijających się jako formy zaangażowania katolików świeckich w dzieło ewangelizacyjne Kościoła (na przykładzie działalności stowarzyszenia „Oeuvres Sahel Asie”)

Realization of “micro-projects” in the developing countries as a form of involvement of lay Catholics in evangelizing activity of the Church (the case of the association “Oeuvres Sahel Asie”)

Lektura doktryny socjalnej Kościoła przypomina, że na przestrzeni wieków Kościół usiłował w różnej formie i z różnym skutkiem, ale uparcie realizować jedno z fundamentalnych swoich zadań, jakim było służba ludziom potrzebującym. Działalność misyjna winna również jako fundament przyjąć „służbę człowiekowi”¹. Do czynnego udziału w pracy misyjnej Kościoła powołani są wszyscy wierni. Działalność misyjna katolików świeckich nie zastępuje służby osób konsekrowanych czy księży diecezjalnych ale ją dopełnia². Jak napisał papież Paweł VI w dekrecie o apostołstwie świeckich *Apostolicam Actuositatem*: „Właściwością stanu ludzi świeckich jest życie wśród świata i spraw doczesnych, dlatego wzywa ich Bóg, by ożywieni duchem chrześcijańskim, sprawowali niczym zaczętno swoje apostołstwo w świecie” (nr 2). Co zrobić by katolicy świeccy czuli się współodpowiedzialni za dzieło misyjne Kościoła? W jaki sposób aktywizować wiernych świeckich by ich zaangażowanie apostołskie nie ograniczało się

¹ O doktrynie socjalnej Kościoła w aspekcie pracy misyjnej pisze: P. Bigo, *La doctrine sociale de l'Eglise. Recherche et dialogue*, Paris 1965; [pr.zbiorowa], *La Doctrine sociale de l'Eglise*, Paris 1992; G. Régnier, *L'apostolat des laïcs*, Paris 1985; R. Ageneau, D. Pryn, *Les chemins de la mission aujourd'hui*, Paris–Montréal, 1972; Commission Mission et Évangélisation, *La Mission et l'Évangélisation. Affirmation oecuménique*, Geneve 1982; M. Dagrás, *Théologie de l'Évangélisation*, Paris 1976; L.–M. Devailly, *Envoyés du Pere; mission et apostolicité*, Paris 1959; J. Gadille, B. Chenu, *La mutation des modèles missionnaires au XX siècle: expériences d'inculturation chrétienne*, Lyon 1983; H. Lindsell, *La mission de l'Eglise dans le monde*, La Côte-aux-Fées, 1968; P. Schouwer, *L'Eglise et la mission*, Paris 1975.

² A. Chavasse, H. Denis, J.Frisque, R.Garnier, *Église et apostolat*, 1955, s. 164.

tylko do ofiar składanych z okazji tygodnia misyjnego”? Jedną z możliwości jest założenie i działalność niewielkiej, o lokalnym zasięgu, organizacji świeckich zajmujących się pracą charytatywną. Jak pisze Charles Condamines działalność tych stowarzyszeń winna opierać się na następujących fundamentach. Winna być to działalność bezinteresowna, nie podlegająca naciskom władzy państwowej, opierająca się w głównej mierze na pracy wolontariuszy, nakierowana na pomoc mieszkańcom krajów zamieszkujących południową półkulę³.

Zasadnicza forma działalności tych stowarzyszeń polega na realizacji przedsięwzięć zwanych „mikroprojektami”. Działania te mają na celu nie tylko polepszenie warunków życia niewielkich wspólnot w krajach Afryki, Azji czy Ameryki Południowej ale przede wszystkim zmianę mentalności (przypominanie o personalistycznej wartości pracy ludzkiej, przypominanie o uszanowaniu „dobra wspólnego” itd.) społeczności wśród której są realizowane, jak również pośrednio zakorzenieniu zasad chrześcijańskich wśród ludności objętej działalnością stowarzyszenia. H. Chavasse, J. Denis oraz R. Frisque Garnier piszą, że: „Formy działalności misyjnej katolików świeckich są uzależnione od miejsca, czasu i kultury rdzennej mieszkańców terenów misyjnych”⁴.

Jedną z organizacji francuskich zajmujących się pracą na rzecz ubogich żyjących w krajach Afryki, Azji i Ameryki Południowej jest francuskie stowarzyszenie „Oeuvres Sahel Asie”. Nie można zapomnieć, że na formy zaangażowanie katolików świeckich (głównie w krajach francuskojęzycznych) w dzieło misyjne Kościoła wpływ miały wydane w latach 70-tych XX w. dzieła Roberta Agneau i Denisa Pryena⁵. Zwrócili oni uwagę na potrzebę respektowania kultury i zwyczajów miejscowej ludności, na „wysłuchiwanie się” w potrzeby mieszkańców, byciem bardziej świadkiem wiary niż „ewangelizatorem”.

Początek działalności tej organizacji to wczesne lata 80-te XX wieku kiedy to Monique Biessy przez 2 lata (1981-1983) pracowała jako lekarz – wolontariusz w północnej części Burkina Faso w miejscowościach Koumbry oraz Ouahigoya. Była to misja zorganizowana pod patronatem organizacji „SOS Sahel”. Warto wspomnieć, że będąc żoną oficera francuskiego, zetknęła się z problemami nękającymi mieszkańców obszarów od Indii poprzez Afrykę po Haiti. W 1982 roku Monique Biessy została skierowana do pracy na oddziale położniczym w Koumbry. Tragiczne warunki sanitarne, brak podstawowego sprzętu i lekarstw były szokiem dla francuskiej lekarki. „Widziałam myszy które spadały na kobie-

³ Ch. Condamines, *Les ONG et les pouvoirs publics*, Tiers Monde, 29 (1988), nr 116, s. 1229–1230; O podziale świata na bogatą Północ i zacofane Południe pisze również papież Paweł VI w encyklice „Populorum Progressio” z 1967 roku.

⁴ A. Chavasse, H. Denis, J. Frisque, R. Garnier, *Église et apostolat*, 1955, s. 221.

⁵ R. Agneau, D. Pryn, *Les chemins de la Mission aujourd'hui*, Paris, 1972; [tegoż], *Un nouvel âge de la mission*, Montréal 1973; [tegoż] *Après la mission: christianisme et espoirs de libération*, Paris, 1975.

ty oczekujące potomstwa”⁶ napisała w liście do przyjaciół. Postanowiła więc założyć fundację służącą pomocą mieszkańcom krajów strefy zachodniego Sahelu. 28 maja 1984 r. przygotowany wcześniej statut został zatwierdzony w prefekturze w Boulogne-Billancourt k/Paryża⁷.

Działalność stowarzyszenia „Oeuvres Sahel” miała polegać na realizacji, na wniosek mieszkańców Afryki zachodniej, mikroprojektów w dziedzinie zdrowia, szkolnictwa, budowie i wyposażeniu niewielkich ośrodków zdrowia (ambulatoria, zakłady położnicze, szkoły rodzenia, apteki małomiasteczkowe); budowie i wyposażeniu szkół wiejskich; organizowaniu i finansowaniu misji medycznych i świadczeniu pomocy żywnościowej oraz dostarczaniu lekarstw dla mieszkańców Sahelu⁸.

Założycielce stowarzyszenia zależało by w realizację konkretnych projektów, począwszy od etapu przygotowania projektu, poprzez pracę fizyczną przy budowie, a na znalezieniu kadry pracowniczej skończywszy zaangażowała się miejscowa ludność. Każde przedsięwzięcie miało być opracowywane wg zasady:

- najpierw studium uwzględniające potrzeby miejscowej ludności w dziedzinie poprawy warunków sanitarnych i edukacji,
- następnie (w porozumieniu z miejscową ludnością) przygotowanie projektu,
- później poszukiwanie sposobów jego finansowania,
- w końcu wybór formy zaangażowania ludności tubylczej przy realizacji projektu.

Praca członków stowarzyszenia nie polega więc jedynie na zatwierdzeniu konkretnego projektu oraz przekazaniu potrzebnych środków finansowych lecz na zaangażowaniu, pobudzeniu oraz inspirowaniu miejscowej ludności w prace mające na celu podniesienie kultury zdrowia czy edukacji lokalnej społeczności. Każdy projekt, by uniknąć oskarżeń o „nielegalne budownictwo”, winien uzyskać akceptację odpowiednich, miejscowych władz państwowych. Wszystkie wykazane koszty wymagają udokumentowania fakturami. Każdorazowe oddawanie do użytku powstałych obiektów użyteczności publicznej odbywa się przy udziale przedstawicieli miejscowych władz. Stopień realizacji przedsięwzięć podlega kontroli ze strony przedstawicieli stowarzyszenia. Służą temu wizyty (przynajmniej raz w roku) członków stowarzyszenia w miejscowościach w których były one realizowane⁹. Przy czym każdy z uczestników takich wyjazdów pokry-

⁶ P. Castel, *Monique Biessy. La passionaria du Sahel*, Croissance des Jeunes Nations, avril 1986, s. 32.

⁷ Archive «Association Sahel- Asie (Toulon)» [dalej cyt. ASA], Statuts, *Recepisse de declaration d'Association*, 28 mai 1984.

⁸ ASA, Statuts, *Statuts «Les Oeuvres du Sahel» Association loi 1901*.

⁹ ASA, Rapports de mission, *Rapports de mission (1985, 1986, ..., 2009)*.

wa koszty ze środków własnych. Monique Biessy zastrzegła to w dokumencie fundacyjnym aby uniknąć pomówień o przeznaczanie funduszy stowarzyszenia na cele poza statutowe.

Siedzibą stowarzyszenia „Oeuvres Sahel” było Saint-Cloud k/Paryża (przy ul. Carnot 45), czyli ówczesne miejsce zamieszkania Monique Biessy. Natomiast od 1989 r., kiedy to Jean i Monique Biessy zamieszkali w Toulonie, centrum organizacji znajduje się w tym mieście, przy ul. Pourquoi Pas. Statut stowarzyszenia był dwukrotnie uzupełniany. Powodem tych zmian było rozszerzenie działalności o kraje Azji (głównie Wietnam) w roku 1989, a następnie w roku 1993 kiedy dodano zapis o pośrednictwie w procesie adopcyjnym wietnamskich dzieci przez rodziny francuskie. W 1993 r. zmieniono nazwę stowarzyszenia na „Oeuvres Sahel Asie”¹⁰.

Członkowie stowarzyszenia dzielą się na trzy grupy: honorowi, darczyńcy, zwyczajni. Członkiem honorowym może zostać ten, kto w wyjątkowy sposób przyczynił się do wypełniania statutowych zadań stowarzyszenia. Pozostałe kategorie różnicowały kwoty rocznych składek przekazywanych na cele realizowane przez stowarzyszenie: zwykłym członkiem organizacji był ten, który przekazał rocznie 50 franków francuskich (w 1984 roku, w 2007 roku 30 euro), dwukrotnie wyższy wkład finansowy pozwala „wejść” w krąg darczyńców. Statut reguluje również sprawy związane z wygaśnięciem członkostwa, które następuje w przypadku dobrowolnego wystąpienia, braku uregulowania powziętych zobowiązań finansowych przez członka, decyzją rady administracyjnej stowarzyszenia (w przypadku trzykrotnej nieusprawiedliwionej nieobecności na zgromadzeniu ogólnym), czy śmierci zainteresowanego. Pod względem liczby członków stowarzyszenie „Oeuvres Sahel Asie” należy do niewielkich organizacji pozarządowych. Dla przykładu w pierwszym roku (1984) stowarzyszenie liczyło 41 członków, w 1994 roku zapisanych było 110 a w 2000 roku było 111 członków¹¹. Największą liczbę zarejestrowano w 2005 roku (150). Obecnie liczy około 100 członków.

Władzę stowarzyszenia tworzy Rada Administracyjna wybierana spośród członków stowarzyszenia w czasie corocznego zgromadzenia ogólnego¹². Zadaniem tego zespołu jest opiniowanie projektów działań, które następnie przedstawia się w trakcie corocznego zebrania odbywającego się w rocznicę założenia stowarzyszenia. Ponadto opiniuje kandydatury na funkcję przewodniczącego, jego zastępcy, skarbnika oraz sekretarza. Decyzje o sfinansowaniu konkretnych przedsięwzięć podejmują członkowie „Oeuvres Sahel Asie” większością głosów.

¹⁰ ASA, «Nouveaux statuts», Journal aux Adherents, février 1994, p. 8; C.H.-B, *Un loto pour les enfants du Viet-nam*, Var Matin, 20 avril 1995.

¹¹ ASA, Assemblée Générale (1984-2007) [dalej cyt. AG], Assemblée Générale du 27 mai 2000.

¹² ASA, AG, *Proces verbal de l'Assemblée Générale du 11 mai 1985*.

Głównym źródłem finansowania projektów stowarzyszenia są składki jego członków. Przewidziano również występowanie o dotację na konkretne projekty do władz państwowych, samorządowych a także do organizacji międzynarodowych. Pozyskaniu koniecznych środków służy także organizacja koncertów¹³, konferencji, spektakli teatralnych czy loterii¹⁴. Przynajmniej raz w roku organizuje się kiermasze przedmiotów rękodzielniczych pochodzących z Afryki, a od 1990 roku także z Azji. Charakterystyką koncertów jest ich różnorodność. Dotychczas były to zarówno przedstawienia symfoniczne, wokalnie-instrumentalne jak i mini recitale jazzowe. Znaczna część koncertów odbywała się w kościołach diecezji Frejus-Toulon (pd-wsch. Francja). Pozyskaniu funduszy służą również organizowane przez stowarzyszenie wieczory taneczne oraz przedstawienia teatralne. Natomiast w okresie Wielkiego Postu przeprowadza się akcje informacyjne wśród młodzieży okolicznych szkół. Ich celem jest pokazanie uczniom w jakich warunkach żyją mieszkańcy w krajach Afryki i Azji czy Ameryki Południowej. Uczniowie mogą przekazywać datki pieniężne na rzecz organizacji kierowanej przez Monique Biessy. Uzyskano również zgodę proboszczów miejscowych parafii na pozyskiwanie funduszy w czasie celebracji liturgicznych, co w jednej tylko parafii (Notre Dame des Routes) w 2008 roku pozwoliło na zebranie 1928 euro¹⁵. Stowarzyszenie stara się o pozyskanie funduszy ze środków unijnych. Wsparcie udzielone ze strony Unii Europejskiej pozwoliło na wybudowanie szpitala oraz mieszkań dla nauczycieli w miasteczku Kabouda (Burkina Faso)¹⁶. Przy realizacji konkretnych projektów rada administracyjna „Oeuvres Sahel Asie” zachęca do współpracy inne organizacje pozarządowe. Nawiązano współpracę z „La fondation Raoul Follereau”¹⁷, „Medecins 83”¹⁸, „Les coureurs du Monde”¹⁹, „Aide Vietnam Enfance”, „Ecoles Franciases”²⁰, „Ecoles sans Fron-

¹³ ASA, AG, *Compte rendu de l'AG du 5 mai 2007 association «Les oeuvres de Sahel-Asie»*.

¹⁴ *«Interdit au public»*, Var Matin, 2 novembre 2002.

¹⁵ ASA, Louis-Claude Chailleux, *Bilan de la campagne de carême a la paroisse Notre-Dame des Routes en 2008*.

¹⁶ ASA, Projets, *Projet cofinancé par l'Union Européenne et les Oeuvres Sahel-Asie*, Zorgho 15 décembre 1993; ASA, Projets, *Projet cofinancé par l'Union Européenne et les Oeuvres Sahel-Asie*, Ouagadougou 11 janvier 1994; ASA, Projets, *Projet pour l'Union Europeene*, Ouagadougou 12 janvier 1994.

¹⁷ Tromeur J., *Les Oeuvres du Sahel. La dame du desert*, Peuples du Monde, 228 (décembre 1989), s. 35.

¹⁸ ASA, Varia, *«Coaction avec Médecins 83»*, Journal aux Adhérents, février 1994, s. 10; ASA, AG, *Rapport moral. Assemblée Générale du 8 juin 1991*.

¹⁹ ASA, AG, *Projets réalisés en 1986*; ASA, Projets, *Dossier*, Toulon juin 1990, p.10; ASA, Varia, *«Coaction avec l'association Coureurs du monde»*, Journal aux Adhérents, février 1994, s. 10.

²⁰ ASA, Projets, *Dossier*, Toulon juin 1990, s.10.

tieres"²¹, „Foyers Ruraux de Dijon”²², „L’Union Regionale des Foyers Ruraux de Bourgogne”, „Pharmaciens sans frontieres (Toulon)”²³, „Pharmaciens sans frontieres (Savoie)” „Comite d’Action pour le solaire energie pour le Monde (Paris)”, „La fondation J.B. Fouques (Marseille)”, „Krousar Thimey”, „La communaute de la rue Tu Xuong”, „Les Pompieres d’Hyeres”, „Entaride medicale internationale”, „Pharmacie Humanitaire internationale du Var”, „Fondation Danielle Mitterand”²⁴. Źródłem finansowania przedsięwzięć były również nagrody pieniężne otrzymane przez założycielkę stowarzyszenia Monique Biessy. Dla przykładu, w 1985 roku Monique Biessy zdobyła wyróżnienie dla kobiet zaangażowanych w pomoc charytatywną (Forum d’Agen)²⁵, rok później wyróżnienie przyznane przez Instytut „Social de France” Antoine Calace de Ferluc wyróżnienie²⁶. Coroczny budżet stowarzyszenia wynosi (w przeliczeniu na euro) około 10 tysięcy. Koszty administracyjne związane z funkcjonowaniem biura (zakup materiałów biurowych, środków czystości, prowadzenie korespondencji, opłaty za korzystanie z telefonu) nie przekraczają 6% kwoty przychodów²⁷.

Stowarzyszenie współpracuje ze stowarzyszeniami i fundacjami miejscowymi (afrykańskimi i azjatyckimi) oraz tamtejszymi wspólnotami katolickimi. Dotyczyło to głównie projektów wymagających nakładów finansowych przekraczających możliwości stowarzyszenia czy też gdy budowa szpitala łączyła się nieodzownie nie tylko z koniecznością wyszukania odpowiedniej kadry ale z koniecznością zorganizowania długotrwałego szkolenia dla przyszłych pracowników. Członkowie organizacji na bieżąco są informowani o działalności rady administracyjnej oraz stopniu realizacji przedsięwzięć w Afryce i Azji. Służył temu wydawany od 1991 roku biuletyn stowarzyszenia, zaś od 2001 roku strona internetowa. Pragnąc przybliżyć swą działalność członkowie „Oeuvres Sahel Asie” organizują, głównie w kościołach, specjalne wystawy na których prezentowali fotografie oraz wszelkiego rodzaju eksponaty związane z miejscami objętymi mikroprojektami. Dla lepszej komunikacji między stowarzyszeniem a służbami realizującymi przedsięwzięcia w Burkina Faso, 4 maja 1986 r. Monique Biessy zaproponowała utworzenia przedstawicielstwa „Oeuvres Sahel Asie” w stolicy tego kraju Wagadugu (Ouagadougou) i już w październiku 1986 r. otwarto tam

²¹ ASA, Ecoles sans Frontières, *Rapport de mission d’évaluation. Programme de parrainage des enfants des eproseries de Saigon (Vietnam)*, octobre 2005.

²² ASA, Projets, *Projets réalisés en 1986*; ASA, Projets, *Dossier*, Toulon juin 1990, s.10.

²³ ASA, AG, *Rapport moral. Assemblée Générale du 8 juin 1991*.

²⁴ ASA, Projets, *Dossier*, Toulon juin 1990, s.10.

²⁵ ASA, Projets, *Dossier*, Toulon 23 septembre 2004; D.R., *L’infirmière globe-trotter reçoit le premier prix*, La Dépêche, 29 octobre 1984; R. Lamant, «Oeuvres du Sahel»: *l’Afrique au coeur*, Var Matin, 10 octobre 1990.

²⁶ ASA, AG, *Rapport de l’Assemblée Générale, 4 mai 1986*.

²⁷ ASA, AG, *Assemblée Générale ordinaire Association Oeuvres Sahel Asie, 27 mai 1999*; ASA, Varia, *Presentation du tableau financier, 28 février 2003*.

biuro, za które odpowiedzialnym został Michel Koutaba a następnie Pierre Tap-soba²⁸.

Dla członków stowarzyszenia od początku jego istnienia ważny jest odpowiedni wybór projektów. Intencją założycielki „Oeuvres Sahel Asie” jest by stowarzyszenie działało kompleksowo to znaczy unikało zaangażowania w projekty które częściowo (czasowo) tylko podniosą jakość życia mieszkańców lecz w dłuższej perspektywie nie zmieniają ich położenie społeczne (np. konstrukcja przychodni bez zapewnienia dostaw lekarstw, budowa laboratorium medycznego przy braku pielęgniarek). Celem jest więc wybór przedsięwzięć, które „będą impulsem” do realizacji następnych (realizując projekt budowy szkoły podstawowej, członkowie stowarzyszenia zobowiązywali się do zapewnienia środków finansowych potrzebnych na jej wyposażenie, znalezienie kadry nauczycieli itd.). Wyszukiwaniu takich projektów służą liczne wizyty członków stowarzyszenia, najpierw w Burkina Faso, a następnie w innych krajach afrykańskich, a od 1988 roku w Wietnamie i Kambodży.

Pierwsze przedsięwzięcie zrealizowane przez stowarzyszenie polegało na dostarczeniu 200 kg lekarstw oraz środków opatrunkowych do Burkina Faso. W 1985 roku liczył on 8 milionów mieszkańców wśród których 45% nie przekroczyło 15 roku życia. Problemem z którym borykał się był niski poziom edukacji. Tylko niewielki procent dzieci (30 % w 1985 roku) było objętych nauką szkolną. Na 1000 dzieci jedynie 295 otrzymywało świadectwo ukończenia szkoły podstawowej a 56 spośród nich kontynuowało naukę. Problemem był również brak powszechnego dostępu do podstawowej opieki lekarskiej co w połączeniu z panującym głodem prowadziło do znacznego odsetku zgonów dzieci sięgającego 20%. Stowarzyszenie „Oeuvres Sahel Asie” podjęło działania mające na celu zapewnienie mieszkańcom kraju podstawowej opieki w dziedzinach edukacji i zdrowia.

Celem zintensyfikowania pomocy 27 lutego 1986 r. w stolicy kraju Wagadugu (Ouagadougou) Jean Biessy oraz przedstawiciel władz państwowych Amidou Ouedraogo podpisali porozumienie regulujące status „Oeuvres Sahel Asie” w Burkina Faso. Zezwolono na finansowanie i budowę przez stowarzyszenie ośrodków zdrowia, szpitali, szkół oraz budynków pomocniczych. Stowarzyszenie zaś zostało zwolnione z płacenia podatków związanych bezpośrednio z konstrukcją wskazanych miejsc użyteczności publicznej (z wyjątkiem podatków transportowych czy opłat za korzystanie z środków społecznego przekazu).

W 1984 roku stowarzyszenie rozpoczęło największy ze swych dotychczasowych projektów. Chodziło o budowę w Mandze – osadzie oddalonej 80 km na południe od stolicy Burkina Faso nowego szpitala przeznaczonego dla 55 cho-

²⁸ ASA, AG, *Rapport de l'Assemblée Générale, 4 mai 1986.*

rych²⁹. Wybór miejscowości realizacji tego przedsięwzięcia nie był przypadkowy. W 1981 roku Monique Biessy wzięła udział w misji zaopatrzenia lokalnych szpitali w Burkina Faso, w tym w Manga w sprzęt chłodniczy w których przechowywano by szczepionki. Wtedy też jej zainteresowanie wzbudził stan budynków służących zapewnieniu opieki medycznej, które nie zapewniały odpowiednich warunków higienicznych. Kosztorys budowy szpitala przekraczał możliwości finansowe stowarzyszenia, dlatego też w celu pozyskania potrzebnych środków przeprowadzono zbiórkę funduszy w szkołach francuskich. Pomocy udzieliła również redakcja francuskiego dziennika „Paris Match”. Tym sposobem, jeszcze przed rozpoczęciem budowy stowarzyszenie dysponowało środkami pozwalającymi na sfinansowanie 50% prac. Dzięki zaangażowaniu kilkuset mieszkańców miasta, na przełomie sierpnia i września 1986 roku, budynek mieszczący laboratorium oraz pokoje chorych, w stanie surowym był prawie gotowy. Rozpoczęto prace wykończeniowe oraz związane z wyposażeniem obiektu w sprzęt medyczny. Jednocześnie trwały roboty przy konstrukcji pomieszczeń sanitarnych oraz kuchni przyszpitalnej. Dzięki wsparciu „Fondation de France” oraz „Fondation energie pour le monde” udało się wyposażyć szpital w baterie słoneczne służące oświetleniu budynku oraz działaniu sprzętu chłodniczego. Natomiast inna organizacja francuska „Jeune Chambre Economique d’Orleans” pokryła koszty związane z doprowadzeniem do szpitala bieżącej wody. Prace budowlane zakończono w 1990 roku. Stowarzyszenie pokryło koszty związane z przygotowaniem wyszkolonej kadry pielęgniarskiej oraz sfinansowało kursy we Francji dla przyszłych pielęgniarek zatrudnionych w szpitalu. W 1993 roku udało się zbudować i wyposażyć budynek składający się z trzech pomieszczeń, służący jako mieszkanie dla lekarzy odbywających staż pracy w pobliskim szpitalu. Było to możliwe dzięki zaangażowaniu grupy skautów, którzy w ramach akcji „Kamień nadziei” („Pierre d’espoir”) w czasie wakacji letnich pracowali Mandze³⁰.

W 1985 roku władze departamentu zwróciły się do przewodniczącej stowarzyszenia „Oeuvres Sahel Asie” z prośbą o sfinansowanie renowacji istniejących budynków szpitalnych oraz budowy nowego kompleksu ochrony zdrowia w Meguet³¹, w mieście położonym w prowincji Ganzourgou, oddalonym około 150 km od stolicy Burkina Faso. Funkcjonowały tam 4 ośrodki zdrowia których zadaniem było zapewnienie podstawowej opieki zdrowotnej 45 000 ludziom zamieszkujących samo miasto oraz 43 pobliskich wiosek rozsianych na powierzchni 1200 km². Jak wspomniano, w Meguet istniał szpital, jednak zbyt mały by świadczyć pomoc medyczną wszystkim chorym. Wybudowano go w 1959 roku. Składał się z budynku o powierzchni 64,5 m² gdzie znajdowały się dwa gabinety

²⁹ ASA, Projets Burkina Faso, *Résumé de projets à Manga*, Ouagadougou, 21 fevrier 1986.

³⁰ ASA, Dossier, *Opération „Pierre d’Espoir”*.

³¹ ASA, Projets Vietnam, *Construction d’un nouveau Dispensaire. Transformation d’un dispensaire existant en salle d’hospitalisation*, Toulon, 17 novembre 1986.

lekarские, gabinet zabiegowy oraz pokój dla chorego (7 m²), który był jednocześnie magazynem przechowania leków i środków opatrunkowych. Szpital nie posiadał osobnej poczekalni. Chorzy oczekiwali na wizytę przed budynkiem. W wyniku braku przeprowadzenia koniecznych remontów, po dwudziestu latach świadczenia usług medycznych, budynek popadł w ruinę: w porze deszczowej, z powodu nieszczelnego dachu, pomieszczenia były systematycznie zalewane wodą. Poprzez popękana podłogę przedostawały się z zewnątrz myszy czy inne niewielkie zwierzęta. Obłożnie chorych przetransportowywano więc do innych ośrodków zdrowia, oddalonych od Meguet o kilkanaście czy kilkadziesiąt kilometrów. Ze względu na brak dróg przystosowanych do przejazdu samochodami – w porze deszczowej tj. od czerwca aż do końca września – chorych transportowano na specjalnie do tego celu przystosowanych wózkach. Zdarzało się, że w czasie transportu chory umierał. Adresat prośby („Oeuvres Sahel Asie”) nie został wybrany przypadkowo. Rok wcześniej członkowie stowarzyszenia sfinansowali budowę szpitala w oddalonym 25 km od Meguet Zorgo. Pod koniec 1985 roku rozpoczęto odnawianie już istniejącego ośrodka opieki zdrowotnej, który zamierzano przekształcić w szpital z trzema pomieszczeniami: dla kobiet, mężczyzn i dzieci (łącznie 9 łóżek) oraz budowę nowej przychodni zdrowia. Roboty nie wymagające specjalistycznych umiejętności były wykonywane przez miejscową ludność. Rok później budynek był gotowy w stanie surowym. W czasie pobytu delegacji stowarzyszenia w sierpniu 1987 r. sala przyjęć obłożnie chorych była gotowa, natomiast na początku 1988 r. w nowym szpitalu przyjęto pierwszych pacjentów³².

7 maja 1985 r., w czasie obrad zgromadzenia generalnego Monique Biessy przedstawiła członkom stowarzyszenia warunki życia, szczególnie działania szkoły w tym rejonie Burkina Faso. Zgromadzeni na zebraniu postanowili zebrać fundusze potrzebne na zakup podręczników i przyborów szkolnych. Zdecydowano również o sfinansowaniu przez „Oeuvres Sahel Asie” budowy budynku szkolnego w Foroteg wraz z sekretariatem oraz z mieszkaniem dla nauczyciela³³. Foroteg jest miasteczkiem położonym w departamencie Zambo w prowincji Ide la Bougouriba, oddalonym o 12 km na południe od Dissin i 10 km na wschód od Zambo. Na początku lat 80-tych liczyło ponad 1000 mieszkańców. Wraz z pobliskimi wioskami Dergane, Nanao i Nyamey tworzyło okręg zamieszkały przez prawie 2000 mieszkańców. Władze osady szacowały (ze względu na stopień przyrostu naturalnego), że w przeciągu dziesięciu lat liczba ludności wzrośnie do 1240 a w 1990 r. w Fotoregu mieszkać będzie 1500 ludzi.

³² ASA, Projets Burkina Faso, *Projets réalisés en 1988*; Tamże, *Construction d'un centre hospitalier a Zorgho*.

³³ Tamże, *Procès verbal de l'Assemblée Générale du 7 mai 1985 pour l'élaboration du plan quinquenal 1986/90 du village de Foroteg*.

W miasteczku działała trzyklasowa szkoła podstawowa zdolna pomieścić 210 uczniów. Dzięki czemu naukę mogło pobierać 50% dzieci w wieku szkolnym zamieszkujących Fotereg wraz z przyległymi wioskami. Problemem był brak wystarczającej liczby podręczników szkolnych. Rodziców nie stać było na zakup podstawowych przyborów szkolnych. W celu zapewnienia wszystkim dzieciom możliwości pobierania nauki należało rozbudować istniejący budynek szkolny. W latach 1986-89 udało się zbudować brakujące pomieszczenia szkolne. Zadania zrealizowane przez „Oeuvres Sahel Asie” pozwoliły na objęcie nauką szkołą wszystkich dzieci zamieszkujących rejon Fotereg. Stowarzyszenie, poprzez sfinansowanie budowy domu dla nauczyciela zabezpieczyło warunki bytowe dla kadry nauczycielskiej. Sfinansowanie zakupu wyposażenia szkoły, podręczników i przyborów pozwolił na osiągnięcie przez uczniów lepszych wyników w nauce.

Wyżej wymienione przedsięwzięcia nie były jedyne jakie zostały zrealizowane w Fotereg przez stowarzyszenie „Oeuvres Sahel Asie”. Prócz zadań z zakresu edukacji sfinansowano budowę miejscowego ośrodka zdrowia wraz z punktem aptecznym. Do 2009 r., na terenie Afryki stowarzyszenie sfinansowało ponad 100 mikroprojektów których celem była poprawa warunków życia w zakresie zdrowia i edukacji miejscowej ludności.

W 1975 roku siostry zakonne ze zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia uzyskały zgodę władz państwowych w Wietnamie na prowadzenie ośrodków znajdujących się w Phuoc Tan, Di Lingh (Djiring) oraz Yoc Mo, dla chorych na trąd, dzieci i młodzieży prostytuującej się, narkomanów oraz sierot³⁴. Miejscowość Phuoc Tan znajduje się w południowej części Wietnamu. Oddalona jest 35 km od Sajgonu przy drodze wiodącej do Vung Tau. Zaś Di Lingh oraz Yoc Mo oddalone są kilkadziesiąt kilometrów na południe od Phuoc Tan³⁵.

W ośrodkach znajdujących się w Phuoc Tan, Di Lingh oraz Yoc Mo przygotowywano posiłki oraz umożliwiano udział w prowadzeniu dodatkowego nauczania, tym samym było możliwe uzyskanie dyplomu świadectwa ukończenia szkoły podstawowej i średniej³⁶. W Phuoc Tan działał żłóbek, w którym do 1994 roku całodzienną (od 7.00 rano do 17.00 wieczorem) opiekę znajdowało 30 dzieci w wieku od 18 miesięcy do 4 lat. Siostry miały także zapewnić maluchom wyży-

³⁴ Opis życia religijnego katolików w Wietnamie w II połowie XX w. można znaleźć w: B. Zobler, *Catholiques au Vietnam. Entre épreuves et espoire*, Issoudun, 2004; [Collectif], *L'Église au Vietnam. Priorités pastorales et relations avec le gouvernement*, Paris 2002; M. Tauriac, *Viêtname le dossier noir du communisme*, Paris 2001; O. Degrijse, *L'éveil missionnaire des Eglises du Tiers Monde*, Paris 1983, s. 74-76; O potrzebie prowadzenia inicjatyw misyjnych w Azji: Jan Paweł II, *Ecclesia in Asia – Exhortation apostolique*, Paris 1999.

³⁵ W. Guy, *Visite au Vietnam (22 septembre – 7 octobre)*, Toulon 1994, s. 22-25, 28-29.

³⁶ ASA, Projets Vietnam, *Organisation de service de santé au centre de traitement de la lepre de Ben San*, Ben San 12 juillet 1997.

wienie. Dla dwóch ośrodków państwo zapewniło przydział 10 kg ryżu oraz litr oliwy na miesiąc, trzeci ośrodek pozbawiony był nawet tego przydziału. Dla przykładu, każdego dnia w 1993 roku udzielono pomocy ponad 450 nieletnim (w Phuoc Tan: 116; w Di Linh: 105, w Yoc Mo: 247)³⁷. Konieczna dla właściwego funkcjonowania ośrodków wychowawczych była pomoc stowarzyszeń zagranicznych jak „La Fondation Raoul Follereau”, „Medecin 83” „Coureurs du Monde”, czy „Ecole sans frontières”.

W 1991 r. „Oeuvres Sahel Asie” postanowiło sfinansować program pomocy żywnościowej, który trwa do dnia dzisiejszego. Jednocześnie, stowarzyszenie rozpoczęło przyznawanie stypendiów naukowych dla młodzieży, która kontynuowała naukę w szkołach wyższych. Jako że, głównym celem stowarzyszenia było powzięcie działań mających na celu trwałe podniesienie poziomu życia mieszkańców społeczności objętej projektem, dlatego prócz doraźnej pomocy charytatywnej, „Oeuvres Sahel Asie” sfinansowało w 1990 r. odnowienie i rozbudowę istniejących budynków szkolnych. Pozwoliło to, na utworzenie w Phuoc Tan, sześciu atelier w których młodzież z ośrodka mogła podjąć kształcenie zawodowe w dziedzinach: lutownik – spawacz; hutnik – kowal, fotograf – malarz, mechanik samochodowy, drwal, krawiec – hafciarz. Ponadto ze środków stowarzyszenia sfinansowano budowę drogi dojazdowej do ośrodka.

W 1994 r., wobec wzrastającej liczby mieszkańców Phuoc Tan, siostry ze zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia wystosowały do „Oeuvres Sahel Asie” prośbę w sprawie rozbudowy żłóbka. Stowarzyszenie pozytywnie odpowiedziało na apel, współfinansując część prac, a w szczególności budowę placu zabaw dla dzieci³⁸.

Kolejne przedsięwzięcie zrealizowano w miejscowości Dinh – Quan oddalonej 170 km. od De Ho Chi Minh³⁹. Ze względu na brak rozwiniętej infrastruktury przemysłowej, a w konsekwencji braku miejsc pracy, miejscowa ludność była zmuszona do poszukiwania źródeł utrzymania w miastach oddalonych kilkadziesiąt lub kilkaset kilometrów. Migrowali głównie ojcowie rodzin i młodzież. Wspomniane migracje przyczyniały się do osłabienia więzi małżeńskich, a w konsekwencji ich rozpadu zaś młodzież zmuszona do przerywania edukacji, bez odpowiedniego przygotowania zawodowego, znajdowała zatrudnienie jedynie przy ciężkich a słabo opłacanych robotach lub utrzymywała się z prostytucji.

³⁷ A. Marc, *Le programme Viet-Nam des Oeuvres Sahel Asie*, Coureurs du monde: pour un monde sans faim, nr 34 (mai 1993), s. 10-12.

³⁸ ASA, AG *Assemblée Générale ordinaire de l'Association Oeuvres Sahel Asie, Les projets réalisés*, Toulon 19 mai 2001; ASA, Biessy Monique, *Les enfants du Vietnam au temps de la mousson*, Toulon 15 octobre 1994.

³⁹ ASA, Projets Vietnam, *Formation vocationnelle et emploi coopératif pour jeunes filles et jeunes hommes du monde rura Vietnamien*, Toulon 12 juillet 2003.

Próba rozwiązania wspomnianych problemów mogło stać się utworzenie szkoły zawodowej z zakładem rzemieślniczym w której młodzież nauczyłaby się praktyki zawodu. Nie byłaby więc zmuszana do opuszczania rodzin a wytworzone produkty mogłyby być sprzedawane w pobliskich miastach. Zysk ze sprzedaży byłoby dzielony pomiędzy uczniów. Pod koniec lat 90-tych XX w., dzięki zaangażowaniu posługujących w Dinh – Quan sióstr zakonnych ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia (szarytek), rozpoczęto budowę szkoły krawieckiej. Nie były one w stanie pokryć kosztów wyposażenia pracowni. W 2003 r. w realizację projektu włączyło się „Oeuvres Sahel Asie”. Dzięki środkom finansowym pochodzącym od jego członków zakupiono maszyny przemysłowe oraz wyposażenie biurowe. Nauka zawodu trwała 3 miesiące z możliwością przedłużenia o kolejny okres. Liczba uczestników zajęć, ze względu na liczbę dostępnych urządzeń, nie przekraczała 30 osób. Oprócz praktycznej nauki zawodu, celem przedsięwzięcia była nauka pracy w zespole. Uczniowie otrzymywali wynagrodzenie za wykonaną pracę. Nauczyciele prowadzili również zajęcia z zasad prowadzenia administracji⁴⁰.

Warto również wspomnieć o inicjatywach w Long Xuyen (Can Xay) gdzie w 2006 r. członkowie stowarzyszenia sfinansowali budowę szkoły. Równocześnie trwały prace w Vung Tau, gdzie dzięki dotacji „Oeuvres Sahel Asie” odbudowano szkołę przeznaczoną dla dzieci sprawujących problemy wychowawcze. Rok później przekazano fundusze na budowę niewielkiej, dwuklasowej szkoły w Kadon oraz rozbudowę szkoły w Raudua w rejonie Camau. W tym samym roku, anonimowy darczyńca przekazał, za pośrednictwem „Oeuvres Sahel Asie” fundusze, dzięki którym możliwa była budowa ośrodka zdrowia w Tu Xuong⁴¹. W 2006 r. uruchomiono program żywnościowy, polegający na zapewnieniu wyżywienia dzieciom z ośrodków w Vung Tau, Long Xuyen, Di- Linh (Di Ling).

W 2008 r. członkowie stowarzyszenia postanowili rozszerzyć działalność o kraje Ameryki Południowej. Pierwszym przedsięwzięciem było odnowienie sierocińca prowadzonego przez ojców karmelitów (OCD) w mieście Villa de Leyva (Kolumbia). W latach 1984-2009 członkowie stowarzyszenia sfinansowali realizację ponad 150 mikroprojektów na trzech kontynentach. Wiele z nich zrealizowano we współpracy z instytucjami kościelnymi działającymi w Afryce, Azji czy Ameryce Południowej. Dotyczyły one zarówno budowy, odnowienia i wyposażenia szkół, szpitali, ośrodków zdrowia czy aptek jak również współfinansowania budowy ujęć wody pitnej czy infrastruktury drogowej. Z jednej strony działania dotychczas przez nich zrealizowane przyczyniły się do polepszenia sytuacji życiowej w krajach Sahelu, południowej Azji oraz Kolumbii a drugiej strony pokazania jednego ze sposobów włączania się katolików świeckich w dzieło misyjne Kościoła.

⁴⁰ Tamże; ASA, AG, *Rapport de Mission du 26 Novembre au 4 Décembre 1998*, Toulon 15 décembre 1997.

⁴¹ ASA, AG, *Compte rendu de l’A[assemblée]G[énérale] su 5 mai*, Toulon 5 mai 2007.

RESUMÉ

L'association „Oeuvres Sahel Asie” a été fondé en 1984 au moment de la grande sécheresse du Sahel par un médecin retraité (Monique Biessy) et un groupe de personnes touchées par les cataclysmes touchant l'Afrique: manque d'eau, avancée du désert, augmentation des maladies favorisée par la faim, la soif et l'absence de structures adaptées. Les missions se sont développées en Afrique de l'Ouest (Haute Volta devenue Burkina Faso, Mauritanie, Mali, Sénégal). En 1989 l'association „Oeuvres Sahel Asie” commença à réaliser des microprojets en Asie (au Vietnam et au Cambodge) et en 2008 en Colombie. De nombreuses interventions au niveau des médias et des écoles ont amené un grand nombre d'adhésions sensibilisées par ses problèmes des peuples. Il est cependant important de souligner que l'association n'a jamais bénéficié d'aide de la part de l'Etat, ni des collectivités régionales. En dehors de ses missions médicales, cette association a ouvert et construit: un hôpital de quarante-cinq lits, quatre dispensaires avec équipement, rénovation d'un hôpital avec pose de panneaux solaires, adduction d'eau, laboratoires, une banque alimentaire, cinq écoles, sept garderies, quelques jardins d'enfants, un barrage. Voici une petite partie parmi plus de cent-cinquante microprojets réalisés entre 1984 et 2009 en Afrique, en Asie et en Amérique du Sud par „Oeuvre Sahel Asie”.

Key words:

Association “Oeuvres Sahel Asie”, Monique Biessy, Lay Catholic – missions

Słowa klucze:

Stowarzyszenie Oeuvres Sahel Asie, Monique Biessy, katolicy świeccy – misje